

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΙΡΑΤΩΝ
MARQUIS DE FLEURI, HUGUES
CREVELIERS, καὶ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΚΑΨΗ.

Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ φιλολογικῷ Συλλόγῳ
Παρασσῶ.

Ἀφ' οὗτου ἡ Ἑλλάς περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τῶν ξένων, τὰ παράλια αὐτῆς ἔγεμον πειρατικῶν πλοίων, ξένων τε καὶ ἡμετέρων, ἅτινα οὐκ ὀλίγας ἐπέφερον αὐτῇ ζημίας καὶ ἰδίως εἰς τὰς νήσους, αἵτινες ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν τὰ μάλιστα ἦσαν ἐκτεθειμέναι εἰς τὰς τοιαύτας προσβολάς. Οὕτω βλέπομεν τὸν Βαρβερόσαν, τὸν Χασάν Μπαμπᾶν, τὸν Γερακάρην, καὶ πολλοὺς ἄλλους (ὧν ἡ τῶν ὀνομάτων ἀπαρίθμησις ὀλοκλήρους ἤθελε πληρώσει σελίδας) περιερχομένους τὰς Ἑλληνικὰς θαλάσσας, λεηλατοῦντας πάντα τὰ προστυγχάνοντα αὐτοῖς πλοῖα, ἐρημόνουντας καὶ καταστρέφοντας τὰς πόλεις, καὶ τέλος ἐπιβουλευσμένους ἤδη καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν. Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἐπισήμων καὶ γνωστῶν, οὕτως εἰπεῖν, καταστάντων, οἵτινες κατὰ διαφόρους ἐποχὰς μεγάλως ἔβλαψαν τὰς νήσους, ὀλίγα τινὰ θέλω ἀναφέρει ὑμῖν περὶ δύο Γάλλων, τοῦ *Fleuri* καὶ *Creveliers*, καὶ περὶ ἑνὸς Ἑλλήνου, τοῦ Ἰωάννου Κάψη, διότι, δυστυχῶς, ὀλίγισταί εἰσιν αἱ ἐναπομείνανσαι ἡμῖν πληροφορίαι περὶ ὧν σήμερον ἔσται ὁ λόγος.

Τὸ μόνον σύγγραμμα ὑπερλεπτομερέστερον καὶ πως τὰ περὶ αὐτῶν ἐξιστορεῖ εἶναι συγγραφή τις ἀνώνυμος δημοσιευθεῖσα κατὰ τὸ 1698 ἐν Παρίσις ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν « *Histoire nouvelle des Anciens Ducs et autres Souverains de l'Archipel.* » (1.) Ἐκ

(1) Κατὰ τὸν Τουρνεφόρτιον—*Voyage du Levant*. Τόμ. 1. σ. 254. Συγγραφεὺς τοῦ συγγράμματος τούτου εἶναι ὁ *P. Sauger*. *Le P. Sauger Missionnaire Jesuite, fort estimé en Levant, sous le nom du P. Robert, a bien demêlé la suite de ces Ducs*

τοῦ σπουδαιοτάτου, ἀλλὰ σπανιωτάτου τούτου συγγράμματος οἱ πλεῖστοι περιηγηταί, ἐν οἷς καὶ ὁ Τουρνεφόρτιος (*Relation d'un voyage du Levant*. J. 1. σ. 476), καὶ ὁ Λακρουά (*Iles de la Grèce*, σ. 462), οὓς ἄρκοῦμαι νὰ ἀναφέρω ὑμῖν, ἠρύσθησαν τὰ ὅσα περὶ *Fleuri Creveliers* καὶ ἰδίως περὶ Κάψη συντόμως ἐκθέτουσιν ἐν τοῖς συγγράμμασι αὐτῶν. Καὶ ὁ ἡμέτερος Κος Σάθας ἔγραψέ τινα ἐπίσης ἐν Χρυσῇ λλίδι (Τ. Γ. Φυλ. Θ'. 15 Νοεμβρίου 1865. σ. 633—635) περὶ Κάψη, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων παρέλαβεν ἐκ τοῦ Τουρνεφουρτίου.

Τῇ βοηθείᾳ τῶν περὶ αὐτῶν συγγραψάντων θέλω προσπαθῆσαι ὅσον τὸ ἐπ' ἐμοὶ νὰ διευκρινίσω τὸν βίον καὶ τὰ κατορθώματα τῶν τριῶν τούτων πειρατῶν, τούτέστι τοῦ *Marquis de Fleuri*, τοῦ *Hugues Creveliers*, καὶ τοῦ Ἰωάννου Κάψη.

Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ τελευταίου Δουκὸς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους Ἰακώβου Κρίσπου, ἐν ἔτει 1566, καὶ τὴν ὀλιγοχρόνιον τοῦ Ἰουδαίου Ἰωσήφ Νάζη κυριαρχίαν, αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου ὑπέπεσαν καὶ πάλιν ὑπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγόν.

Περὶ τὸν νομίζω τὸ καταδειῖξαι τὴν τότε κατάστασιν τῶν νήσων ἄρκοῦμαι δ' εἰπεῖν, ὅτι ἐπὶ τινα χρόνον αἱ κυριώτεραι αὐτῶν διωκοῦντο ὑπὸ τινος Βένῃ ἢ Καδῇ, καὶ ὅτι εἰς τοσοῦτον θράσος ἔφθασαν οἱ πειραταὶ καὶ τοσαύτας λεηλασίας διέπραττον, ὥστε ἡ Πύλη ἠναγκάσθη ν' ἀποσύρῃ τοὺς ἐν αὐταῖς ἐπαλλήλους αὐτῆς, καὶ διέταξε τοὺς νησιώτας νὰ ἐκλέγωσιν ἰδίους ἐπιτρόπους, ὅπως φροντίζωσι περὶ τῶν ἑαυτῶν πραγμάτων, ὡς καὶ περὶ τῆς εἰσπράξεως τῶν φόρων, οὓς παρέδιδον αὐτῇ περὶ τὸ τέλος ἑκάστου ἔτους εἰς τοὺς ἐπὶ τούτῳ πεμπομένους ὑπαλλήλους τῆς Πύλης.

Τοιαύτη λοιπὸν ἡ κατάστασις τῶν νήσων ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ, ὅτε ξένοι τινες, ἐν οἷς ὁ *Marquis de Fleuri* καὶ ὁ *Hugues Creveliers*, ἐγκαταλείψαντες τὴν ἑαυτῶν πα-
depuis Marc Sanudo jusque à Jacques Crispo, 21, et dernier Duc de l' Archipel.»

τρίδα, κατευθύνθησαν εἰς τὸ Αἶγαλον, ὅπως κυριεύσωσι τινὰ ἢ καὶ τινὰς τῶν νήσων τούτων, καὶ δεσπόσωσιν αὐτῶν. Ἐκ τούτων ὁμοῦς οὐδεὶς ἐπέτυχε τοῦ ποθομένου, διότι ὁ μὲν *Flouri* μετὰ διετὴ σχεδὸν ἐπὶ τῶν νήσων προσπέλασιν, καθ' ἣν πλείστας ὅσας λεηλασίας διέπραξε, συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκεῖ σταθμευόντων Ἑνετικῶν πλοίων ἐφέρθη εἰς Ἑνετίαν, ἐνθα καταδικασθεὶς διὰ τὴν λεηλασίαν, ἣν ἐπήνεγκεν εἰς Ἑνετικὸν τι πλοῖον φορτωμένον ὑπὸ πλουσίων Ἀρμενίων, κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Καὶ οὗτος μὲν τῇ παρακλήσει τοῦ τότε Δουκὸς τῆς Σαβοΐας καὶ πλείστων ἄλλων ἠθώθη, ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸν αὐτὸν θν καὶ πρότερον πειρατικὸν βίον ἠκολούθησε διάγων ἢ δυνηθεὶς δὲ νὰ κατορθώσῃ τι, ἐβαρύνθη καὶ ἐγκαταλείψας τὸ τοῦ πειρατοῦ ἐπάγγελμα εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ αὐτοκράτορος.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ *Fleuri*.

Ἀπ' ἐναντίας ὁ *Hugues Creveliers*, Γάλλος ἐπίσης τὸ γένος, γενναιότερος αὐτοῦ καὶ ἐπιφοβώτερος εἰς τὰ παράλια τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς καταστὰς ἕνεκεν τῶν πειρατικῶν του πράξεων, κατήλθε σκοπῶν νὰ κυριεύσῃ τὴν Πελοπόννησον καὶ δεσπόσῃ αὐτῆς.

Πορευθεὶς δ' ἐκεῖ καὶ τῶν Πελοποννησίων ὑποσχεθέντων αὐτῷ βοηθῆσαι ἐξ 6,000 ἀνδρῶν, συνεκρότησε μάχην μετὰ τῶν Τούρκων, εἰς ἣν ἡττήθη, διότι οἱ Πελοποννήσιοι ἐπεμψαν αὐτῷ 800 μόνον ἀόπλους ἀπέναντι τῶν ὑποσχεθέντων ἐξ ακισχιλίων, καὶ τούτους ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μάνης Λυμπεράκη. (Βλ. Σάθα, Τουρκοκρ. Ἑλλάς—σ. 382.)

Μετὰ τὴν ἥτταν ταύτην, ὁ *Creveliers* οὐδόλως ἀποθαρρυνθεὶς, ἔστρεψε τὰ ὅπλα του κατὰ τοῦ Αἶγαλου, συναθροίσας δὲ ἄνδρας τινὰς καὶ πλοῖα ἤρξατο περιερχόμενος καὶ λεηλατῶν τὰς νήσους. Ἐπὶ 44 ἔτη κατέστη ἀπόλυτος σχεδὸν αὐτῶν ἄρχων, καθ' ὅσον καὶ φόρους τῷ ἐπλήρῳ καὶ πανταχοῦ εὐπροσηγόρως τὸν ὑπεδέχοντο, ἰδίως δ' ἐν Πάρῳ, ἐνθα ἦν τὸ σῶνθηες ὀρμητήριόν του. Ἀλλ' ἐξ ὧν τῶν ἐπιδρομῶν τοῦ

Creveliers ἡ σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ τῆς Πέτρας, πόλεως τῆς Μιτυλήνης, ἣν ἐποίησε τὴν 12ην Μαρτίου τοῦ 1676, ἡμέραν καθ' ἣν εἰσελθὼν ἀθอรύθως μετὰ 800 ἀνδρῶν καὶ ἐκπλήξας τοὺς Τούρκους, οἵτινες ὑπνωττον βαθέως, ἤρπασεν ἐν διαστήματι τριῶν ὥρων πᾶν ὅ,τι ἠδυνήθη, καὶ αἰχμαλωτίσας 500 ἄνδρας, ἀπῆλθεν.

Ἡ Πύλη μαθοῦσα τὰ συμβάντα ταῦτα σφόδρα ἐλυπήθη· καίτοι δὲ σπουδαιοτάτας κατέβαλε προσπάθειας πρὸς σύλληψιν καὶ ἐξόντωσιν αὐτοῦ, οὐδὲν θὰ κατόρθου, ἂν μὴ παράδοξόν τι συμβᾶν δὲν ἀφῆρει τὴν ζωὴν αὐτοῦ πρὸς μεγίστην εὐχαρίστησιν τῆς Πύλης.

Ἡμέραν τινὰ τοῦ ἔτους 1678 προσορμισθεὶς εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀσυπαλαίας, μετὰ τὸ πλήρες λαφύρων πλοῖον αὐτοῦ, συνοδευόμενος ὑπὸ δύο γαλερῶν, ὧν τὸ πλήρωμα ἐκάστης συνίστατο ἐκ 250 ἀνδρῶν, ἐκαρδόκει τὴν διάβασιν ἐμπορικοῦ στολίσκου κατευθυνομένου ἐξ Ἀλεξανδρείας εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπως ἐπιπέσῃ καὶ λεηλατήσῃ αὐτόν· ἐνῷ ὁμοῦς ταῦτα ἐσκέπτετο, εἰς τῶν ἄλλοτε πιστοτάτων ὑπηρετῶν αὐτοῦ, ὁ ἐκ Σαβοΐας Ἀδάμ, ὃν εἶχε διασώσει ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, βαρέως φέρων τὸ εἰς αὐτὸν δοθέν ῥάπισμα ἐν ὥρᾳ παραφροῆς, ἀπεράτισε νὰ τὸν ἐκδικηθῇ, καὶ ὃν πορευθεὶς καὶ λαβὼν τὰς κλεῖδας τῆς πυριταποθήκης ἔθηκε πῦρ ἐν αὐτῇ, καὶ τὸ πλοῖον ἀνετινάχθη εἰς τὸν ἀέρα μεθ' ὧν τῶν ἐν αὐτῷ. Καὶ τοιοῦτος μὲν ἐν συντόμῳ ὁ βίος τοῦ περιβοήτου *Creveliers*, νῦν δὲ τραπῶμεν εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν κατορθωμάτων τοῦ Κάψη, περὶ οὗ ἡ ἱστορία παρέχει ἡμῖν πλείονας πληροφορίας.

Κάψης, ὁ τιτλοφορηθεὶς βασιλεὺς τῆς Μήλου, κατήγετο ἐκ Λοιδωρικίου· ἔσχε δ' ἀδελφοὺς καὶ συναγωνιστὰς Τρομάραν καὶ Νίκον. Ὁ δὲ Σάθας τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ βίου αὐτῶν μνημονεύει.

« Ἐχοντες δύο πειρατικὰς γαλέρας καλῶς ἐξοπλισμένας ἐξώρμουν ἀπὸ τοῦ Μύτικα τῆς Ἀκαρνανίας, ληϊζόμενοι τὰς παρακειμένας θαλάσσας καὶ ἐπεκτείνον-

» τας τὰς ἐκδρομὰς των μέχρις αὐτοῦ τοῦ
 » Ἑλλησπόντου. Ὁ Κάψης ὁμῶς ἐρασθεὶς
 » Μηλίας τινός, καὶ μὴ δυνηθεὶς νὰ ἀνθέξῃ
 » εἰς τὰ θέλητρά τῆς νέας ταύτης, ἐγκα-
 » τέλιπε τοὺς ἀδελφούς του, καὶ νυμφευ-
 » θείς ἀποκατεστάθη ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ.
 » Μετ' οὐ πολὺ ὁ Τρομάρας συλληφθεὶς ὑπὸ
 » Γαλλικοῦ πλοίου παρεδόθη εἰς τὸν Τουρ-
 » κικὸν ναύαρχον, καὶ ὑπέστη τὸν μαρτυ-
 » ρικὸν δι' ἀνασκολοπισμοῦ θάνατον. »

» Ὁ ἐν Μήλῳ ὁμῶς εὐρισκόμενος Κάψης
 » ὅπως ἐκδικήσῃ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ
 » του, ἠνώθη μετὰ τοῦ αὐταδέλφου του
 » Νίκου καὶ ἐπανήρχισε τὸ πειρατικὸν γά-
 » διον αὐτοῦ. (Χρυσῆς. Τόμ. Γ'. Φυλ. Θ.
 16 Νοεμβρίου 1865.)

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς καταγωγῆς αὐ-
 τῶν ἀναφέρει ὁ προμνημονευθεὶς Σάθας,
 νῦν δὲ ἐξιστορήσωμεν τὰ ὅσα ἡμεῖς ἠδυνή-
 θημεν ν' ἀνιχνεύσωμεν περὶ τοῦ Κάψης, ὡς
 παραλειφθέντα ὑπὸ τῶν πρὸ ἡμῶν βιογρα-
 φησάντων αὐτόν.

Ὁ Sauger ἀναφέρει, ὅτι ἦτο Μήλιος, καὶ
 ὅτι ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐχρημάτισε προερεὺς τῶν
 Γαλλικῶν πολεμικῶν πλοίων, περὶ δὲ τοῦ
 χαρακτῆρος αὐτοῦ λέγει, ὅτι, ἂν καὶ κατα-
 γωγῆς εὐτελοῦς, μόλα ταῦτα οὐδ' εὐτολ-
 μίας, οὐδὲ δραστηριότητος ἐξῆρειτο, ἀποκα-
 τασταθεὶς δ' ἐν Μήλῳ, ὡς ἀνωτέρω ἐβρέθη,
 καὶ ἀποκτήσας φίλους τινάς, συνέλαβε τὴν
 ἰδέαν ν' ἀναγορευθῇ κύριος τῆς νήσου, ὅπερ
 καὶ ἐπέτυχεν.

Οἱ Μήλιοι, μὴ ὑποφέροντες τὸν Τουρκικὸν
 ζυγόν, καὶ θαυμασταὶ τῶν κατορθωμάτων
 τοῦ Κάψης, οὐδὲως ἀποβλέψαντες εἰς τὸ
 ἄσημον τῆς καταγωγῆς του, παραγρῆμα
 τὸν ἀνεγνώρισαν ὡς τοιοῦτον, ἔστειλε δ' αὐ-
 τὸν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ τῶν Ἑλλή-
 νων, ἐν μέσῳ λαμπρᾷ τελετῆς καὶ πλήθους
 λαοῦ, ὁ Λατῖνος Ἐπίσκοπος *Dom Antonio*
Camillo, ὅστις ἔθηκεν εἰς τὸν αὐχένα αὐτοῦ
 χρυσὴν ἄλυσον, τοῦ λαοῦ ἀναφωνήσαντος
 « Ζήτω ὁ Κάψης. »

Ὁ Κάψης, οὐδέως ἐκ τῶν τιμῶν τούτων
 θαμβωθείς, προσεπάθησεν, ἅμα ἀνέλαβε τὰς
 ἡνίας τῆς ἐξουσίας, νὰ ἀποκτήσῃ τὴν εὐνοίαν

τῶν κατοίκων, ἰδίως δὲ ἰσχυροτάτου τινός
 Μηλίου, Ἀρμένη καλουμένου, μετὰ ταῦτα
 δὲ προσεπάθησε παντὶ σθένει νὰ ἐπισύρῃ τὸ
 σέβας τῶν ὑπηκόων του· πρὸς τοῦτο δ' ἐκλέ-
 ξας τὴν καλλιτέραν οἰκίαν ἐν Μήλῳ, κατώ-
 κησεν ἐν αὐτῇ, ἐφρουρεῖτο ὑπὸ 25 στρατιω-
 τῶν ἐνόπλων, ἐξήρχετο συνοδευόμενος ὑπὸ
 50, ἐδίκαζε καθ' ὠρισμένας ἡμέρας καὶ πάν-
 τοτε ἀπένειμε τὴν δικαιοσύνην δικαίως καὶ
 ἀμερολήπτως.

Ἡ βασιλεία του διήρκεσε τρία ἔτη,
 καὶ ἤθελε διαρκέσει περισσότερον, ἐὰν μὴ ὁ
 Κάψης τυφλῶς ἐμπιστευθεὶς εἰς τοὺς Τούρ-
 κους ἐφονεύετο ὑπ' αὐτῶν.

Ἡ Πύλη, βλέπουσα τὴν εὐτολμίαν καὶ τὰ
 μέτρα ἅτινα ἐλάμβανε πρὸς ἐδραίωσιν τῆς
 αὐτοῦ ἐξουσίας, ἀπεφάσισε νὰ τὸν κατα-
 στρέψῃ, ἀλλὰ μὴ τολμῶσα φανερῶς νὰ ἀ-
 ποτολμήσῃ τοῦτο, διότι ἦν λίαν ἀγαπητὸς
 τοῖς Μηλίοις, ἐμηχανεύθη πρὸς ἐπίτευξιν
 τοῦ σκοποῦ αὐτῆς τέχνασμα δόλου.

Πρὸς τοῦτο ἀπέστειλε τὸν Καπετὰν Πα-
 σᾶν εἰς Μήλον μετὰ τριῶν γαλερῶν, προφα-
 σιζομένη τάχα τὴν εἰσπραξίν τῶν φόρων·
 ἅμα ὁμῶς ὁ Καπετὰν Πασᾶς ἠγχυροβόλησεν
 εἰς τὸν λιμένα τῆς Μήλου, παρευθὺς ἐπεμφε
 τινάς τῶν ἀξιωματικῶν του, ὅπως ἐπισκε-
 φθῶσι τὸν Κάψην καὶ τὸν διαβεβαίωσεν περὶ
 τῆς ὑπολήψεως ἧς ἀπελάμβανε παρὰ τῷ
 Σουλτάνῳ, καὶ περὶ τῆς διαρκείας αὐτῆς,
 ἐνόσω ἀνεγνώριζεν ἑαυτὸν ὑποτελεῖ τῆς Πύ-
 λης. Ὁ Κάψης, πίστιν δοὺς εἰς τοὺς λόγους
 των, ἀνταπέδωκε τὴν ἐπίσκεψιν, καὶ ὅπως
 μὴ οὐδεμίαν ὑποψίαν δώσῃ τοῖς Τούρκοις
 ἐπορεύθη ὑπὸ 12 μόνον συνοδευόμενος στρα-
 τιωτῶν, ἀλλὰ μόλις ἔθηκε τὸν πόδα ἐπὶ
 τῆς Τουρκικῆς γαλέρας, καὶ παρευθὺς πε-
 ρικυκλώσαντες αὐτὸν πανταχόθεν τῷ ἀ-
 φήρσαν τὸ κυριαρχικὸν ἔμβλημα, τὴν χρυ-
 σὴν δηλονότι ἄλυσον, ἣν ἔφερεν ἐπὶ τοῦ
 αὐχένος, καὶ διὰ σιδηρῶν τὸν περιέβαλον.
 Ἀναπετάσαντες δὲ τὰ ἱστία ἀπῆρον τῆς
 Μήλου, ὀδηγοῦντες τὸν Κάψην σιδηροδέ-
 σμιον εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐνθα ἡμέρας
 τινάς μετὰ τὴν ἀφίξιν του ὑπέστη τὸν
 δι' ἀπαγχονισμοῦ θάνατον, κρεμασθεὶς ἐπὶ

δένδρου τινός παρὰ τὴν θύραν τοῦ Μπα-
νίου, τὸ ἔτος 1680.

Α. Μ. ΚΑΡΑΛΗΣ.

Ο ΑΓΡΙΟΣ ΒΙΟΣ ΠΑΡΑ ΤΑΙΣ ΔΥΤΙΚΑΙΣ ΦΥΛΑΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ.

Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἡ τῆς Οὐε-
στρίνστερ Ἐπιθεώρησις ἐδημοσίευσε πρὸ
μικροῦ ἐκτενὴ ἀνάλυσιν βιβλίου Ἀμερικαν-
νοῦ συγγραφέως, ὅστις ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐ-
σπούδασε τὰ ἔθνη καὶ ἔθιμα τῶν ἀρχετύπων
Ἰνδῶν, τῶν οἰκούντων ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ
τοῦ Βέχριγγ μέχρι τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Πανα-
μᾶ, κτλ. Μεταφέρομεν δὲ καὶ ἡμεῖς διὰ
τοὺς ἀναγνώστας τοῦ Ὀμήρου τὰς ἐπομέ-
νας πληροφορίας.

Οἱ Ὁκαναγάνοι, ὅσάκις ἔχουσιν ἀνάγκην
νὰ πλύνωσι τὰ ἐνδύματά των, μεταχειρί-
ζονται ἀντὶ σαπωνίου γλῶσσαν κυνός. Οἱ
Ἰθαγενεῖς τῆς βορείου Καλιφορνίας τόσον
ἐκδοτοὶ εἰς τὸ χαρτοπαίγιον εἶναι, ὥστε
μετ' ἄκρας ἀπαθείας διακινδυνεύουσιν ὅ,τι
ἔχουσι, τὸ πολύτιμον δέρμα, λ. χ., τῆς ἐλά-
φου ἢ καὶ αὐτὴν τὴν γυναῖκά των. Ἐν γέ-
νει δὲ αἱ διάφοροι τῶν Ἰνδῶν φυλαὶ εἰσὶ
θηρευταὶ ἄριστοι· ἐνταῦθα δὲ ἀναγκαζόμε-
θα ν' ἀναφέρωμεν ὅτι οἱ Θληγκαι (Thlin-
kees), οἱ Νούτκαι, οἱ Τσινῶκαι, οἱ Οὔταχ
καὶ οἱ Τσία-πά τοῦ Μεξικοῦ ἐξέχουσιν εἰς
τὴν θύραν ζωῦ κατοικίαν ἐκλέξαντος τὴν
κεφαλὴν καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου· τὸ
ζωῦφιον τοῦτο τρώγουσιν οἱ ἄγριοι ἐκεῖνοι
μετ' ἄκρας ἡδονῆς!

Εἰς τινὰ μέρη ὁ ἄγριος καθ' ἐκάστην
πρωτὴν πλύνει ὅλον τὸ σῶμά του μὲ οὖρα·
ἀλλαχοῦ δὲ καλύπτει αὐτὸ μὲ παχὺ στρώ-
μα ἰλύος καὶ λίπους, ὅπερ οὐδὲ δι' ὕδατος
καθαρίζεται πλέον. Ὁ αὐτὸς καταβροχθί-
ζει ὁλόκληρα τεμάχια στέατος φιλαίνης,
ἱκανὰ νὰ καταπνίξωσι πάντα λευκόν, μασ-
σᾷ δὲ πρῶτον τὰς ὕλας αἵτινες τῷ χρη-
σιμεύουσι πρὸς παραγωγὴν τῶν προσφιλῶν
αὐτῷ ποτῶν. Ἴνα μιμηθῇ τὰ μηρυκώμε-

να ζῶα, κρεμᾷ ἐκ σπάγου τὸ τεμάχιον
ὅπερ καταπίνει. Ἀγαπᾷ τὸ κρέας τῶν ἄ-
γρίων ζώων, τρυφερὸν ἢ σερπητός, καὶ τρώ-
γει πᾶν ζῶον. Φέρει δὲ εἰς τὸ σῶμά του
εἰκόνας καὶ στίγματα καὶ συνεχῶς ἀκρω-
τηριάζει ἑαυτὸν καὶ τὰ τέκνα του. Ἐκ
τῶν κατακερματισμένων ὧτων του κρέμα-
ται μέγα βᾶρος, τρυπᾷ δὲ τὸ διάφραγμα
τῆς ρινὸς καὶ ἀπερᾷ μέγα κογχύλιον. Πολ-
λαὶ φυλαὶ τρυπῶσιν ἢ σχίζουσι τὸ κάτω
χείλος τῶν κορασίων, καὶ κατὰ πρῶτον μὲν
ἀπερῶσι βελόνην ἢ ἄλλο μικρὸν πρᾶγμα,
ἀλλὰ τοῦτο προϊούσης τῆς ἡλικίας τῆς
παιδὸς γίνεται μεγαλύτερον, ἰδίως παρὰ
ταῖς ἀριστοκρατικαῖς οἰκογενείαις, καὶ κα-
ταντᾷ εἰς τὴν γραΐαν ὄγκος ἔχων μῆκος 5
δακτύλων καὶ πλάτος 3. Ὁ ὄγκος οὗτος
εἶναι ὠφέλιμος καὶ εὐάρεστος, διότι διὰ τι-
νος κινήσεως τοῦ χείλους ἐρθεύεται καὶ με-
τρίως πως καλύπτει τὸ πρόσωπον, αἱ δὲ
γυναῖκες αἵτινες περιπλέκονται εἰς ἐρίδας
ἀρχίζουσι τὴν ἐπίθεσιν πρῶτον ἐκ τοῦ ὄγκου
ἐκείνου. Ἐξοχοὶ τῆς γυναικὸς καλλοναὶ
θεωροῦνται σφυροὶ ἐξέχοντες καὶ κνημαὶ
χονδραὶ, αἱ δὲ γυναῖκες ὅσαι δὲν ἔλαβον ἐκ
φύσεως τὰ θέλητρά αὐτὰ, καταφεύγουσιν
εἰς τεχνητὰ μέσα πρὸς ἀπόκτησίν των. Ὁ-
ταν ἀποθάνῃ συγγενὴς Ναοτετανῶν αἱ μὲν
γυναῖκες ἀποκόπτουσι μίαν φάλαγκα δα-
κτύλου χειρὸς, οἱ δὲ ἄνδρες ξυρίζουσι τὴν
κεφαλὴν καὶ κατασχίζονται μὲ ὀξὺν λίθον.
Τὰ τῆς κηδείας σχεδὸν πάντοτε ἀποδεικνύ-
ονται πολυδάπανα καὶ σκληρὰ, εἴτε ὁ νε-
κρὸς ταφῇ, κατῇ, μείνῃ ἐκτεθειμένος εἰς τὴν
γῆν ἢ κρεμασθῇ ἐπὶ δένδρου· ποῦ μὲν ἔθος
ἐπεκράτησε νὰ φλογίζωσι γυναῖκά τινα καὶ
ἔπειτα ν' ἀφίνωσι ν' ἀποθάνῃ τῆς πείνης,
ἀλλαχοῦ δὲ νὰ φονεύωσι δούλους. Οἱ Οὔτάχ
θυσιάζουσιν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πολεμιστοῦ
τὸν προσφιλεῖ ἵππον ἢ τὴν προσφιλεῖ γυ-
ναῖκά του. Οἱ συγγενεῖς κατακόπτουσι τὸ
σῶμά των καὶ ἐπαναλαμβάνουσι τοὺς ὀλο-
λυγμούς των καθ' ὠρισμένα διαλείμματα
καὶ ἐπὶ ἐβδομάδας ἢ μῆνας. Οἱ Κολομβια-
νοὶ θέτουσιν εἰς τὸν τάφον ἀποβιώσαντος
πολεμιστοῦ τινὰ τῶν ὕπλων του. Οἱ Ἰν-